

Korset och Kronan

Nr 143/2023

Jesus säger: Håll fast vid
det du har så att ingen
kommer och tar din krona
(Upp. 3:11)

Predikoämbetet

Förkortningar:

Apol = Apologin till Augsburgska bekännelsen.

SKB = Svenska kyrkans bekännelseskriterier 1957

Trigl = Concordia Triglotta 1921

Citat från min egen övers. från tyska texten.

Tron, nådemedlen och ämbetet

Vi såg tidigare hur viktig predikan är i en rätt, bibliska kyrka. Det är genom predikan människor får kunskap Kristus, kommer till tro och blir bevarade i tron. Till predikan hör också undervisning om sakramenten, dop, bikt och nattvard. Och för att detta skall skötas på rätt sätt har kyrkan fått uppdraget att kalla och insätta herdar och lärare i det bibliska ämbetet.

Både *Augsburgska bekännelsen* (Augustana) och *Apologin* handlar mycket om sambandet mellan ämbetet, tron, predikan och sakramenten. För att dessa skall förvaltas offentligt i kyrkan på rätt sätt är

Ordet om korset är en
dårskap för dem som går
förlorade, men för oss som
blir frälsta är det en Guds
kraft (1 Kor. 1:18)

Den gode herden
leder sina får (Joh. 10)

predikoämbetet (präst- eller biskops-
ämbetet) inrättat. Många har menat att
detta bara är en mänsklig ordning. De
flesta kyrkor idag har infört kvinnliga
präster därför att de vill anpassa sig till den
moderna tiden och dess syn på könsroller
och jämställdhet. Man tar tyvärr inte
bibelns klara befallningar om ämbetet på
allvar. Man bryr sig inte om att aposteln
tydligt och klart lär att det skall vara män
som utses och insätts till att vara kyrkans
präster (1 Tim. 2:11f, 3:1-6) och orden om
att kvinnan skall tiga i församlingen (1 Kor.
14:34) tolkas som om detta endast vore en
mänsklig ordningsfråga som kan ändras.
Det är den moderna, icke-kristna synen på
man och kvinna man anpassar sig till.
Tyvärr sker detta också inom vissa s.k.
bekännelsekyrkor som avviker från sin
egen bekännelse. Vi skall här se på ett par
ställen i vår bekännelse.

CA 5. Om predikoämbetet.

1-3. För att vi skall få denna tro har Gud
instiftat predikoämbetet och gett oss
evangeliet och sakramenten. Genom dessa
medel skänker han den helige Ande, som
verkar tron, när och var han vill, hos dem

som hör evangeliet. När vi tror det har vi en nådig Gud genom Kristi förtjänst, men inte genom vår egen förtjänst.

4. Här fördöms omdöparna och andra som lär, att vi utan evangeliets yttre ord får den helige Ande genom egna förberedelser, tankar och gärningar. (SKB 58, Trigl 44)

Här ser vi sambandet mellan ämbetet, evangeliet, sakramenten, den helige Ande och tron. Lägg märke till att vi här i vår bekännelse klart och tydligt bekänner att det är **Gud** som har instiftat ämbetet! De som hävdar att ämbetet bara är en mänsklig ordningsfråga måste därmed erkänna att de inte längre håller fast vid den lutherska kyrkans huvudbekännelse!

Men, invänder de kanske, detta är en gammal föråldrad bekännelse från 1500-talet som vi inte kan vara bundna av idag. Den var färgad av den tidens patriarkaliska samhälle. En kyrka skall väl inte låta sig bindas av en snart 500 år gammal bekännelse!? De som säger så tänker inte på att de själva låter sig bindas av mänskliga idéer som på allvar kommit fram först i vår egen tid.

Å andra sidan hade man även på Bibelns tid många hedniska religioner där det t.ex. fanns prästinnor. Det fanns också gott om sekter som höll sig till mänskliga uppenbarelser, drömmar och syner. När Bibeln undervisar om ämbetet och nådemedlen är det därför inte alls den omgivande hedniska världens tankar man anknyter till. Man gick istället tillbaka till Guds egen uppenbarelse i GT, Jesu egen undervisning och apostlarnas skrifter. Hedniska skrifter som t.ex. det gnostiska Tomasevangeliet m.fl. avvisade man, även sådana som påstods innehålla ord av Jesus själv. Men det är falska skrifter som låter Jesus framföra obibliska läror och tankar.

Bibelns egna böcker gör anspråk på att vara ingivna av den helige Ande. Det är vad Jesus själv och apostlarna uttryckligen säger. Endast på den grunden framhåller

vår lutherska bekännelse vad som är sanning och vad som är lögn. Vi skäms inte för en 500 år gammal bekännelse eftersom den grundar sig på Guds ord som är flera tusen år äldre om vi börjar med Moseböckerna från o. 1400 f. Kr.

Vad säger då Bibeln om ämbetet? Först framhålls på många ställen att de rätta profeterna förkunnade endast vad Gud sade till dem. De kom inte med sina egna tankar. Ett exempel är att Gud kallade Mose i den brinnande busken (2 Mos. 3). Han skulle gå till Farao och förkunna Guds straffdomar och befalla honom att släppa Israels folk ur trældomen i Egypten. Mose fick befallningen att leda Israels folk genom Röda havet och han fick Guds lag på Sinai. Mose innehade detta profetiska ledarskap genom Guds egen kallelse.

Men så blev hans syskon Aron och Mirjam avundsjuka på honom och ifrågasatte att Mose ensam skulle vara ledaren. ”Är det bara genom Mose som Herren har talat? Har han inte talat genom oss också?” (4 Mos. 12:2). Gud befalldem då att gå ut till uppenbarelsetältet. Gud steg så ner till dem i en molnsky och sade:

”Hör nu mina ord! Om det finns en profet bland er uppenbarar jag mig själv för honom genom syner och drömmar. Men inte så med min tjänare Mose. Han har förtroende här i mitt hus och med honom talar jag ansikte mot ansikte i klartext och inte i gåtor. Han får se Herrens gestalt. Hur vågar ni då kritisera min tjänare Mose?” (v. 6-8).

Så står det att Herrens vrede upptändes mot dem och Mirjam blev vit som snö av spetälska. Men då ångrade de sig och Aron bad om förbarmande. Mose bad då till Gud och han botade Mirjam efter en tids isolering.

Hela denna berättelse visar hur viktigt det är att ta det noga med Guds kallelse till ett bibliskt ämbete. Någon annan får då inte bryta sig in i detta ämbete. Detta sker både när man som Aron och Mirjam ville

upphäva ämbetets gränser, eller när falska lärare förstör innehållet i vad som skall predikas och läras. Det sker också om en rätt lärare avsätts eller förföljs, som när man kastade Jeremia ner i en djup brunn.

I GT fanns det olika ämbeten, t.ex. ämbetet att vara profet, kung, överstepräst m.m. Men alla dessa måste ha Guds kallelse för att få utöva sitt ämbete. I NT är det på samma sätt. Apostlarna var kallade av Jesus själv och de fick Andens gåva på pingstdagen att sedan tala och skriva allt vad Anden ingav dem. Deras efterträdare skall sedan kallas av församlingen/kyrkan. Några viktiga ställen:

De elva lärjungarna gick till Galileen, till det berg dit Jesus hade befallt dem att gå. När de fick se honom tillbad de honom, men några tvivlade. Då trädde Jesus fram och talade till dem och sade: "Åt mig har getts all makt i himlen och på jorden. Gå därför ut och gör alla folk till lärjungar! Döp dem i Faderns och Sonens och den helige Andes namn och lär dem att hålla allt som jag befallt er. Och se, jag är med er alla dagar till tidens slut." (Matt. 28:16-20).

Jesus riktade sig här direkt till de elva apostlarna som var kvar efter Judas förräderi. Senare fick Mattias ta hans plats genom ett bibliskt beslut. Apostlarna skulle döpa och lära alla människor till tidens ände. Detta visar att även apostlarnas efterföljare omfattas av Jesu ord. Dessa skall liksom apostlarna lära de kristna att hålla allt som Jesus har befallt. Detta bekräftas också av andra bibelställen.

Paulus undervisar i Efesierbrevet att kyrkan enligt skall hålla fast vid den bibliska läran:

Gör allt ni kan för att bevara Andens enhet genom fridens band: en kropp och en Ande, liksom ni kallades till ett hopp vid er kallelse, en Herre, en tro, ett dop, en Gud som är allas Far, han som är över alla, genom alla och i alla (Ef. 4:3-6).

Därefter talar Paulus om att detta skall ske genom att Gud ger gåvor till kyrkan i form av profeter, apostlar, herdar och lärare som skall förkunna rent och klart. Paulus hänvisar till ett ord i GT som talar om att Kristus har besekrat djävulens rike genom sin uppståndelse och sedan gett människorna gåvor:

*Men var och en av oss har fått nåden så som Kristus fördelade gåvan. Därför heter det: Han steg upp i höjden, han tog fångar och gav människorna gåvor. Det att han steg upp, vad innebär det om inte att han också steg ner till jorden? Han som steg ner är också den som steg upp över alla himlar för att uppfylla allt. Och han gav några till apostlar, andra till **profeter**, andra till **evangelister** och andra till **herdar** och **lärare**, för att utrusta de heliga till att fullgöra sin tjänst att bygga upp Kristi kropp tills vi alla når fram till enheten i tron och i kunskapen om Guds Son, som en fullvuxen man med ett mått av mognad som motsvarar Kristi fullhet* (Ef. 4:7-13).

Hur dessa herdar och lärare skall vara anger Paulus i breven till Timoteus och Titus, t.ex.:

Om någon gärna vill ha en församlingsledares [biskops] tjänst, så önskar han sig en god uppgift. En församlingsledare måste vara oklanderlig, en enda kvinnas man, nykter, förståndig, aktad, gästfri och en god lärare. Han får inte missbruka vin eller vara våldsam, utan ska vara vänlig, fridsam och fri från pengabegär. Han ska ta väl hand om sin familj och se till att barnen lyder och visar all respekt. Men om någon inte förstår att ta hand om sin egen familj, hur ska han då kunna ta hand om Guds församling? Han får inte vara nyomvänd så att han blir högmodig och faller under djävulens dom. Han måste också ha gott anseende bland de utomstående, så att han inte får dåligt rykte och fastnar i djävulens snara (1 Tim. 3:1-7).

Bibelns grundtext använder flera olika ord för dem som kallas att inneha prästämbetet. De vanligaste orden (i svensk

översättning) är: apostel, profet, herde, kyrkoherde, pastor, lärare, evangelist, förkunnare, biskop, församlingsföreståndare, äldste, präst, väktare, ängel, tillsyningsman, förvaltare. I somliga bibelöversättningar används nästa bara "församlingsföreståndare" och "äldste" och det är då bra att veta att de bibliska orden bakom dessa översättningar är *episkopos* (biskop, tillsyningsman) och *presbyteros* (präst). Observera att alla dessa olika ord omväxlande används om ett och samma bibliska ämbete, det vi kallar predikoämbetet eller prästämbetet.

Somliga kyrkor gör en skillnad mellan biskop, präst och diakon som om det vore fråga om tre *olika bibliska* ämbeten. Så är det inte. Skillnaden bygger endast på den fornkyrkliga traditionen, inte på vad Bibeln själv lär om ämbetet.

Bibeln lär att *diakonerna* från början var apostlarnas medhjälpare som valdes för att tjäna vid borden när de kristna hade sina gemensamma måltider (Apg. 6). Som Luther framhåller står det inte att de valdes för att predika. När sedan några av dem (Stefanus, Filippus) ändå predikade var det antingen ett vittnesbörd som alla kristna har rätt att framföra till icke-kristna i det s.k. allmänna prästadömet eller att de i vissa fall också blev kallade till det särskilda ämbetet. Så står det ju t.ex. vilka som i Antiokia blivit kallade till detta ämbete: *Barnabas, Simeon Niger, Lucius, Manaen och Saulus*. De var profeter och lärare i församlingen (Apg. 13:1).

Om en församling kallar diakoner (medarbetare) kan det antingen vara sådana som inte är präster utan t.ex. hjälper till med omvårdnad och andra uppgifter i församlingen. Men diakoner kan också vara prästvigda och får då även undervisa offentligt, utöva själavård, predika och förvalta sakramenten. I sådana fall ingår de i det särskilda ämbetet. Om vi väljer att kalla vissa präster som biskopar

över ett större område (stift, provins) så innebär det inte att de har ett annat bibliskt ämbete än "vanliga" präster. En sådan kyrklig skillnad mellan präster och biskopar är enbart en mänsklig ordning, som har visat sig vara god och nyttig och som har en urgammal tradition från fornkyrkan bakom sig. Men i Bibeln själv finns inte alls någon *lära* om att det är skillnad mellan präster och biskopar. Därför kan vår bekännelse t.ex. framhålla att det inte är fel om en kyrkoherde prästvigter nya präster. Avgörande i vår lutherska bekännelse är vad Augustana säger i sin 14:e artikel:

CA 14. Om kyrkans ämbete.

1. Om kyrkans ämbete lärs att ingen får undervisa, predika eller förvalta sakramenten offentligt utan en ordentlig kallelse.* (SKB 61, Trigl 48)

**[Utan ordentlig kallelse: ty: ohne ordentlichen Beruf, lat: nisi rite vocatus. Med detta avses en rätt kallelse till prästämbetet, vilket enligt luthersk lära är en gudomlig instiftelse.]*

Bekännelsen håller alltså fast vid det vi såg redan i fråga om Mose, Aron och Mirjam. Endast den som fått den offentliga kallelsen av Gud (genom kyrkan) har rätt att utöva ämbetet. De som inte har denna kallelse och ändå kräver rätten att predika, undervisa offentligt i kyrkan i tal eller skrift, förvalta sakramenten o.s.v. gör intrång i det bibliska ämbetet och blir liksom Aron och Mirjam strängt tillrättavisade av Gud själv.

Paulus skriver:

Gud har i församlingen för det första satt några till apostlar, för det andra några till profeter, för det tredje några till lärare. ... Alla är väl inte apostlar? Alla är väl inte profeter? Alla är väl inte lärare? (1 Kor. 12:28f).

Här ser vi skillnaden mellan predikoämbetet och övriga kristna uppgifter, vilka tillhör det allmänna prästadömet.

I nästa nummer skall vi närmare gå in på detta.